

Quicksan Wet natuurbescherming

Ontwikkelingsproject Vechtrijk Gramsbergen

Waterschap Vechtstromen

Eelerwoude werkt

met passie aan een mooi

en groen Nederland

Opdrachtgever:

Waterschap Vechtstromen
M. Geerink
Postbus 5006
7600 GA Almelo

Opdrachtnemer:

Eelerwoude
[Onze vestigingen](#)
088-1471100
info@eelerwoude.nl
www.eelerwoude.nl

Projectgegevens:

Projectnummer: 201949
Datum: 29-10-2021
Projectleider:
Opgesteld:
Gecontroleerd:
Status: Definitief
Versie: 2

© 2021 Eelerwoude

Dit rapport is enkelzijdig opgemaakt.

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	5
1.1	Aanleiding.....	5
2	Huidige situatie en ontwikkeling.....	9
2.1	Huidige situatie.....	9
2.2	Voorgenomen ontwikkeling.....	9
3	Natuurwetgeving en -beleid.....	16
3.1	Inleiding.....	16
3.2	Bescherming van soorten.....	16
3.3	Bescherming van gebieden.....	16
3.4	Bescherming van houtopstanden.....	17
3.5	Natuurnetwerk Nederland.....	19
4	Methode.....	20
4.1	Inleiding.....	20
4.2	Bureauonderzoek.....	20
4.3	Terreinbezoek.....	20
5	Beschermde soorten.....	21
5.1	Planten.....	21
5.1.1	Inheems.....	21
5.1.2	Exoten.....	21
5.2	Zoogdieren.....	23
5.2.1	Vleermuizen.....	23
5.2.2	Overige zoogdieren.....	25
5.3	Vogels.....	27
5.4	Reptielen.....	30
5.5	Amfibieën.....	30
5.6	Vissen.....	31
5.7	Ongewervelden.....	32
6	Meekoppelkansen.....	33
6.1	Situering nevengeul.....	33
6.2	Creëren rustgebied.....	33
6.3	Ontwikkelen vegetatief soortenrijke oevers.....	33
6.4	Weidevogels.....	33
6.5	Opstellen beheerplan.....	34

6.6	Omvormen plangebied tot natuur	34
7	Conclusie	35
7.1	Beschermde soorten.....	35
7.1.1	Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt	35
7.1.2	Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt	35
7.1.3	Algemene zorgplicht	36
7.2	Bescherming gebieden	36
7.3	Bescherming houtopstanden	36
7.4	Natuurnetwerk Nederland	37
7.5	Geldigheid rapportage.....	37
8	Literatuur	38
	Bijlage 1 Wettelijk kader natuurwetgeving.....	39

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Het waterschap Vechtstromen is voornemens in samenwerking met de gemeente Hardenberg een gedeelte van de uiterwaarden van de Overijsselse Vecht herin te richten, in het kader van het project 'Ruimte voor de Vecht' (afbeelding 1). Het totale plangebied betreft een gebied ter grootte van 47 hectare, welke zal worden opgesplitst in twee afzonderlijke plangebieden en rapportages (afbeelding 2). Het noordelijke gedeelte ter grootte van 36 hectare in opdracht van waterschap Vechtstromen (deze rapportage) en het zuidelijke gedeelte, ter hoogte van Gramsbergen ter grootte van circa 11 ha, in opdracht van de gemeente Hardenberg.

In verband met deze voorgenomen ontwikkeling is een toetsing van de plannen aan de natuurwetgeving en het natuurbeleid noodzakelijk. Met deze toetsing moet duidelijk worden hoe de ontwikkeling gerealiseerd kan worden binnen de kaders van de natuurbescherming. Daarnaast wordt ook gekeken of er iets gedaan kan worden voor specifieke soortgroepen als weidevogels en andere meekoppelkansen met het oog op natuurontwikkeling. Ook worden Rode lijstsoorten behandeld als beschermde soorten volgens de 'Leidraad Natuurwetgeving WRD 2012' (waterschap Vechtstromen, 2012).

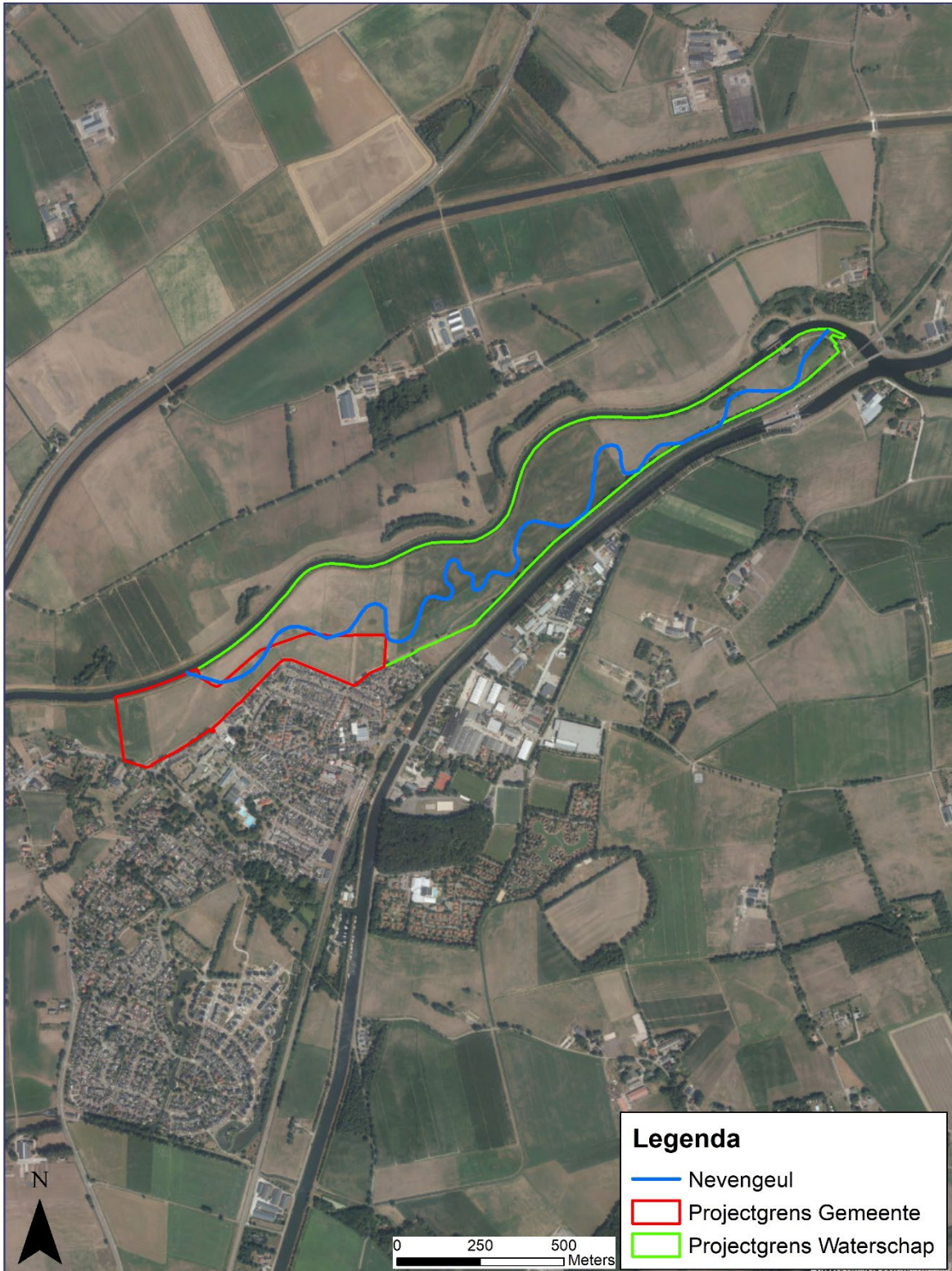
Eerste stap in deze toetsing is het uitvoeren van een verkennend onderzoek. Op basis van een bureauonderzoek en een veldbezoek wordt aan de hand van aanwezige terreintypen en toevallige waarnemingen van soorten zo goed mogelijk ingeschat welke plant- en diersoorten aanwezig (kunnen) zijn. Op basis daarvan worden uitspraken gedaan over de (mogelijke) effecten van de voorgenomen ontwikkeling en de eventueel noodzakelijke vervolgstappen. Voorliggende rapportage gaat hier verder op in.

Afbeelding 1: Ligging van het totale plangebied (zowel waterschap als gemeente) ten opzichte van Gramsbergen (ESRI, 2021).

Afbeelding 2: Verdeling van de twee deelgebieden binnen het gehele plangebied (ESRI, 2021).

Afbeelding 3: Luchtfoto van de locatie van de geplande nevengeul ten opzichte van beide plangebieden (ESRI, 2021).

2 Huidige situatie en ontwikkeling

2.1 Huidige situatie

Het plangebied in deze rapportage behelst het noordelijke gedeelte van het plangebied (36 ha) tussen De Haandrik en de dorpskern van Gramsbergen (afbeelding 2). Het plangebied ligt hierbij vrijwel geheel ingesloten tussen de Vecht ten noorden van het plangebied en de spoorlijn en het naastgelegen Kanaal Almelo-De Haandrik. Het plangebied bestaat grotendeels uit extensief (noordoosten) en intensief (zuidwesten) beheerde graslanden, doorkruist door middel van enkele sloten. Daarnaast wordt het plangebied ook gedeeltelijk gebruikt als akkerbouwgrond. De overige ruimte bestaat onder andere uit een ruige oever van de Vecht met veel soorten van zeer voedselrijke gronden als grote brandnetel, rietgras en harig wilgenroosje. Daarnaast bestaat de zuidgrens uit een natte laagte/sloot met een dichte begroeiing van grauwe wilg, zwarte els en vlier met enkele oude eiken en schietwilgen. Opgaande beplanting is alleen aanwezig in een tweetal bosschages in het noorden van het plangebied, waar voornamelijk ratelpopulieren, vlieren, schietwilgen en zomereiken aanwezig zijn in en rondom de hier aanwezige natte laagtes en poelen. De verdere omgeving van het plangebied bestaat grotendeels uit intensief beheerde landbouwgronden welke geregeld worden afgewisseld door kleine landschapselementen in de vorm van brede sloten, houtwallen en elzingsels.

2.2 Voorgenomen ontwikkeling

De herinrichting van het plangebied, een gedeelte van de uiterwaarden van de Overijsselse Vecht heeft met name betrekking op het verbeteren van de waterhuishouding door het graven van een nevengeul (afbeelding 3, 4 & 6). Deze nevengeul wordt gegraven vanaf het uiterste noordoosten van het plangebied bij sluis De Haandrik, waarna deze uitmondt in de Vecht ter hoogte van Gramsbergen. De ligging van de nevengeul is nog onderhevig aan veranderingen, in deze rapportage wordt uitgegaan van de ligging zoals is weergegeven in afbeelding 3, 4 & 6 in deze rapportage. Hierbij doorkruist de nevengeul één poel in het noorden van het plangebied, één van de twee beselementen (struweel) en de zuidelijk gelegen laagte waarvoor enkele, relatief dunne zwarte elzen zullen moeten worden gekapt. Naast de nevengeul worden er ook werkzaamheden verricht aan de Vechtoever. Het gaat hierbij om het ontstienen en verwijderen van de zandwerende kades en het realiseren van een natuurvriendelijke oever. Bij het graven van een natuurvriendelijke oever wordt het talud breder en de overgang van water naar land groter. Hiermee wordt getracht een soortenrijkere oeverbegroeiing te creëren dan in de huidige situatie het geval is.

Deze toetsing heeft enkel betrekking op het realiseren van de bovenstaande ontwikkeling. Eventuele veranderingen in deze ontwikkeling hebben mogelijk invloed op de conclusies van deze rapportage. Veranderingen moeten daarom altijd opnieuw worden getoetst aan de Wet natuurbescherming.

Afbeelding 4: Ligging van de nevengeul ten opzichte van de projectgrens van het Waterschap (ESRI, 2021).

Afbeelding 5a: Eén van de twee poelen in het noorden van het plangebied, in deze poel is gedurende meerdere jaren knoflookpad waargenomen.

Afbeelding 5b: Het grote met riet en wilg dicht gegroeide waterelement in het noorden van het plangebied. De nevengeul loopt door de poel.

Afbeelding 5c: Uitstroom van de stuw De Haandrik.

Afbeelding 5d: Ruige oeverbegroeiing langs de Vecht, zoals vrijwel langs het gehele plangebied aanwezig is.

Afbeelding 5e: Begroeiing van de zuidelijk gelegen laagte waarop de nevengeul wordt aangesloten.

Afbeelding 5f: Meest noordelijk gelegen bosschage te midden van de agrarische percelen.

Afbeelding 5g: Meest zuidelijke bosschage welke gedeeltelijk overlapt met de te graven nevengeul.

Afbeelding 5h: Kalere oeverbegroeiing langs de Vecht waarbij goed de structuur is te zien van de oever.

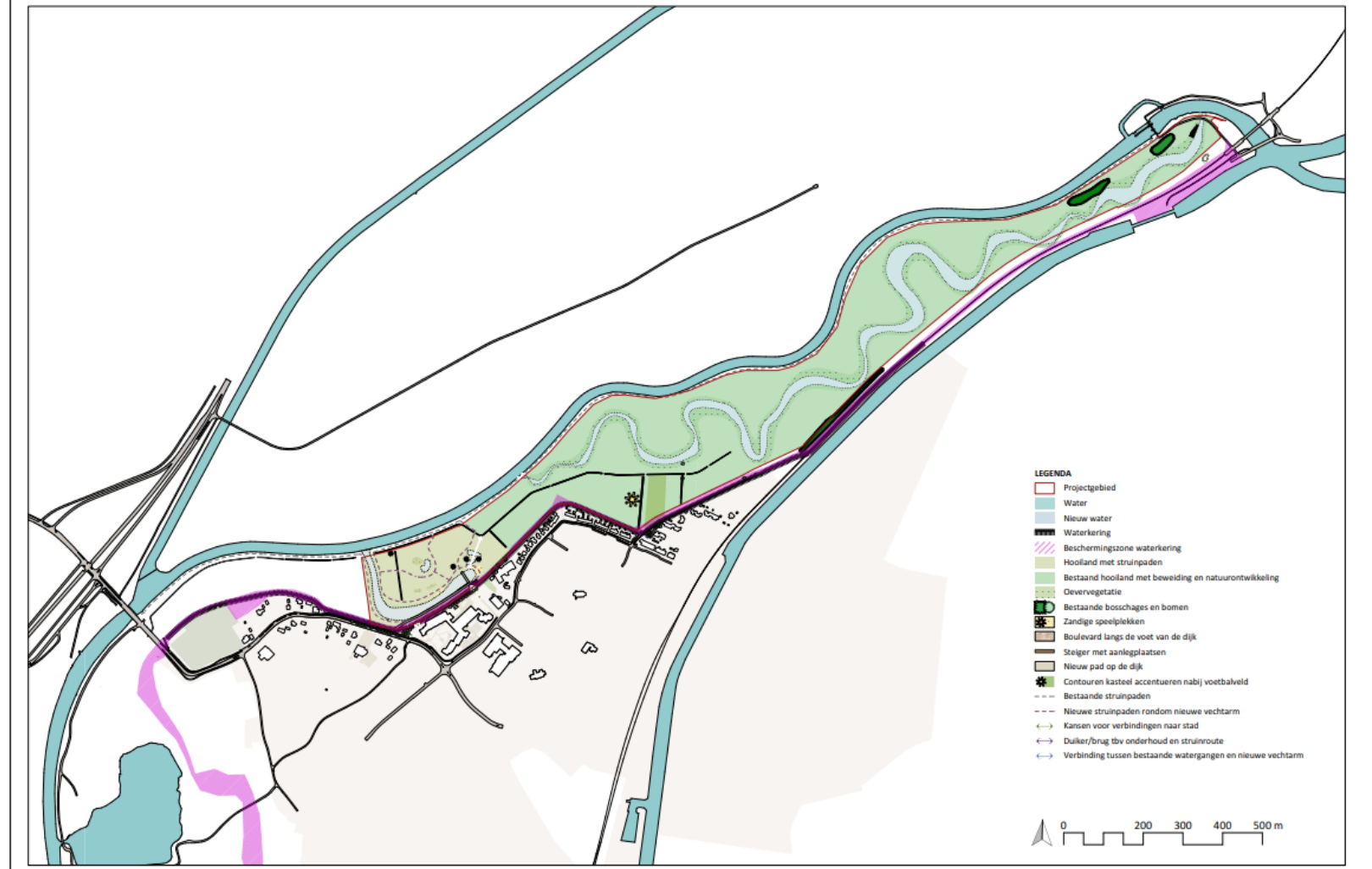
Afbeelding 5i: Akkerperceel in het midden van het plangebied

Afbeelding 5j: Sloot gelegen in het zuiden van het plangebied.

Vechtrijk Gramsbergen

Schetsontwerp stadsfront + nevengeul [08-07-2021]

Afbeelding 6: Schetsontwerp Vechtrijk Gramsbergen (08-07-2021).

3 Natuurwetgeving en -beleid

3.1 Inleiding

De Wet natuurbescherming bestaat uit drie onderdelen: de bescherming van soorten, de bescherming van gebieden en de bescherming van houtopstanden. De kern van het natuurbeleid wordt gevormd door het Natuurnetwerk Nederland, dat een samenhangend netwerk vormt van natuurgebieden. De provincies zijn het bevoegd gezag. Alleen in een aantal situaties, zoals bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, is het Rijk het bevoegd gezag. In dit hoofdstuk wordt kort ingegaan op de relevante wetgeving en het natuurbeleid voor het plangebied.

3.2 Bescherming van soorten

Het uitgangspunt bij het onderdeel soortenbescherming is dat geen schade mag worden toegebracht aan beschermde dieren of planten. De wet kent een drietal beschermingsregimes; beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn, beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn en beschermingsregime “andere soorten”. Elk beschermingsregime heeft zijn eigen verbodsbepalingen.

Voor ieder ruimtelijk plan of ruimtelijke ontwikkeling is het verplicht om te toetsen of deze leidt tot overtreding van de betreffende verbodsbepalingen. Wanneer er sprake is van een overtreding dient er onderzocht te worden of er een vrijstelling geldt. Indien er geen vrijstelling geldt, kan het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk zijn. Bijlage 1 gaat verder in op het wettelijk kader bij toetsing aan de Wet natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming.

Gevolgen plangebied

De Wet natuurbescherming is een nationale Wet. Indien negatieve effecten worden verwacht door activiteiten of ontwikkelingen is een toetsing aan de Wet natuurbescherming noodzakelijk. In hoofdstuk 5 wordt verder ingegaan op de aanwezigheid van beschermde soorten en welke effecten de voorgenomen ontwikkeling heeft op deze soorten.

3.3 Bescherming van gebieden

Met het onderdeel gebiedenbescherming worden binnen de Wet natuurbescherming de Natura 2000-gebieden beschermd. Natura 2000 is een samenhangend netwerk van natuurgebieden in Europa. Natura 2000 bestaat uit gebieden die zijn aangewezen in het kader van de Europese Vogelrichtlijn (79/409/EEG) en gebieden die zijn aangemeld op grond van de Europese Habitatrichtlijn (92/43/EEG). Voor alle gebieden gelden instandhoudingsdoelstellingen. De kern van de bescherming is dat deze instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar mogen worden gebracht.

Activiteiten mogen geen negatieve effecten hebben op de waarden waarvoor het gebied is aangewezen. Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur geldt een vergunningplicht. Hierdoor is in Nederland een zorgvuldige afweging gegarandeerd bij projecten die gevolgen kunnen hebben voor natuurgebieden.

Gevolgen plangebied

Niet stikstof-gerelateerde effecten:

In de directe omgeving van het plangebied liggen geen Natura 2000-gebieden. Op ongeveer 13,2 km afstand ligt het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden- Reggegebied. De aard van de voorgenomen werkzaamheden en ontwikkeling maken dat de effecten uitsluitend tot het plangebied of in de zeer directe zone eromheen beperkt blijven. Gezien de afstand tot de Natura 2000-gebieden is er geen sprake van mogelijk negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. Een toetsing op grond van de Wet natuurbescherming van niet stikstof-gerelateerde effecten wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

Stikstof-gerelateerde effecten

Tijdelijke projecten zoals de realisatiefase zijn momenteel vrijgesteld van de vergunningsplicht. Een significante stikstofdepositie in de nieuwe gebruiksfase wordt niet verwacht door de grote afstand tot de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden en de kleine schaal van de geplande ontwikkeling.

3.4 Bescherming van houtopstanden

Het omhakken of rooien van bomen is gelet op de Wet natuurbescherming niet zomaar toegestaan. Dit geldt ook bij het rooien of het verrichten van handelingen die de dood of ernstige beschadiging van bomen tot gevolg hebben. Hieronder valt ook beschadiging door vee. Onder bos wordt verstaan:

- alleen bossen die buiten de 'bebouwde kom Boswet' liggen;
- alle beplantingen van bomen die groter zijn dan 10 are (1.000 m²);
- bomen in een rijbeplanting, als de rij uit meer dan 20 bomen bestaat.

De gemeente stelt de grenzen van de 'bebouwde kom Boswet' bij besluit vast. Deze grenzen kunnen afwijken van de 'bebouwde kom Verkeerswet'. Het besluit wordt door de provincie goedgekeurd. De grenzen zijn bij de gemeente na te vragen.

De bescherming van houtopstanden kent twee belangrijke instrumenten: meldingsplicht en herplantplicht. Een kapmelding is verplicht bij de kap van bomen buiten de bebouwde kom indien kap plaatsvindt in een houtopstand. Veelal geldt een 1 op 1 herplantplicht. Provincies bepalen welke gegevens bij een melding moeten worden aangeleverd. Voor het vellen van een houtopstand in verband met realisatie van een Natura 2000-doel is er geen herplantplicht.

De voorgenomen kap van een houtopstand hoeft niet gemeld te worden als het gaat om:

- houtopstanden binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom;
- houtopstanden op erven of in tuinen;
- fruitbomen en windschermen om boomgaarden;
- naaldbomen, kennelijk bedoeld om te dienen als kerstbomen, indien niet ouder dan twintig jaar;
- kweekgoed;
- uit populieren of wilgen bestaande:
  - wegbeplantingen;
  - beplantingen langs waterwegen, en
  - eenrijige beplantingen langs landbouwgronden.
- het dunnen van een houtopstand;
- uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa, indien zij:
  - ten minste eens per tien jaar worden geoogst;
  - bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid, zijnde een aaneengesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter, en
  - zijn aangelegd na 1 januari 2013.
- het vellen van houtopstanden ter uitvoering van een instandhoudingsmaatregel of een passende maatregel;
- het vellen van houtopstanden voor de aanleg en het onderhoud van brandgangen op natuurterreinen;

- het vellen van houtopstanden en herbepflanzen op een wijze die is beschreven in een goedgekeurde gedragscode.

De provincie kan een kapverbod opleggen. Mag er wel worden gekapt, dan moeten er meestal ook nieuwe bomen worden aangeplant. De provincie kan een ontheffing of vrijstelling verlenen. Dit hangt ervan af of hiervoor een provinciale verordening is opgesteld. Mogelijk is ook een omgevingsvergunning nodig. Het aanvragen van deze vergunning en het indienen van een kapmelding moet apart van elkaar uitgevoerd worden.

Gevolgen plangebied

Een gedeelte van het bosomelement in het noorden wordt gekapt ten behoeve van de nevengeul. Hiervoor dient een kapvergunning te worden aangevraagd. Deze bosopstand is groter dan 10 are (circa 30 are). Dit geldt eveneens voor de te kappen zwarte elzen welke worden gekapt ten behoeve van het graven van de nevengeul (afbeelding 7). Hiervoor dient eveneens een kapvergunning te worden aangevraagd voor het te kappen oppervlakte aan bomen.

Bomenkap zwarte elzen

Afbeelding 7: locatie waarbij de nevengeul wordt aangesloten op de bestaande laagte/watrgang tussen het spoor (zuiden) en het plangebied (noorden). Hierbij worden enkele zwarte elzen gekapt bij het binnen en uitkomen van deze laagte (ESRI, 2021).

3.5 Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. In de wet heet dit de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Provincies hebben hiervoor soms een andere benaming.

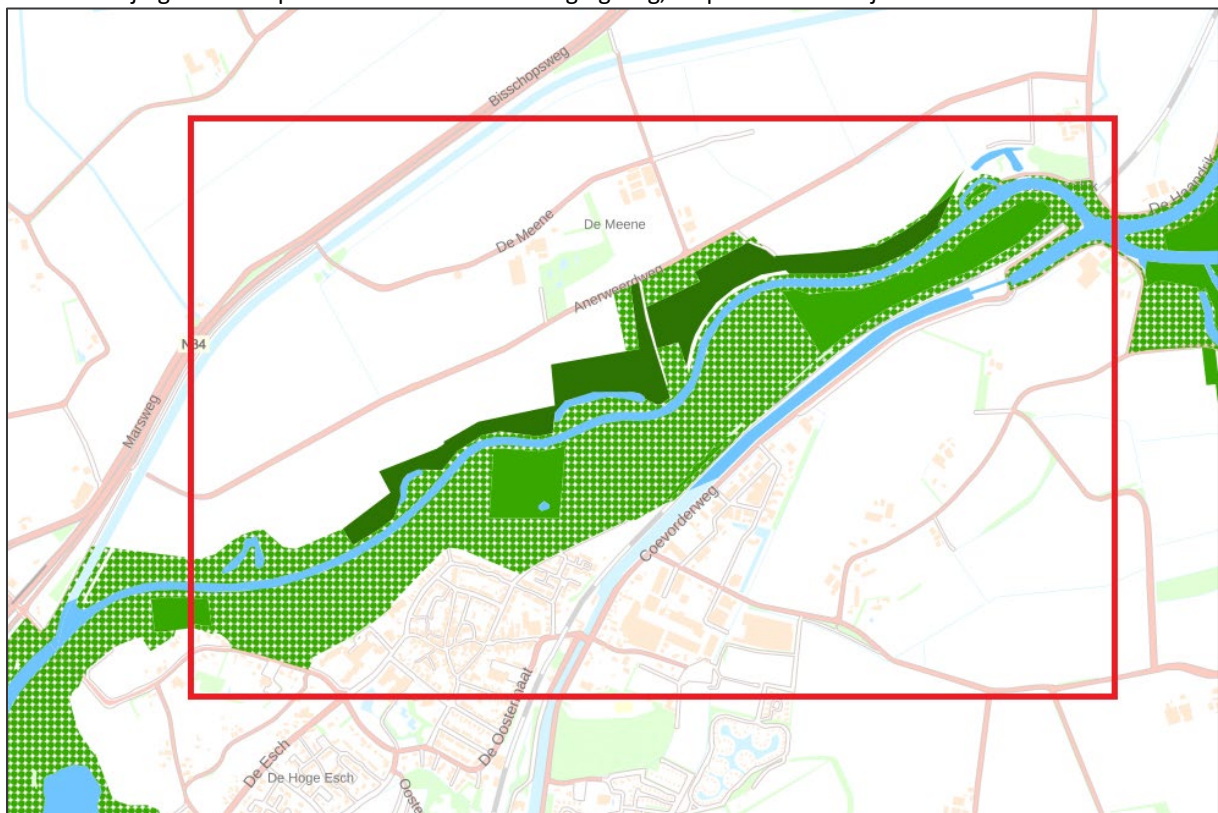
Het netwerk moet natuurgebieden beter met elkaar en met het omringende agrarisch gebied verbinden. Het Natuurnetwerk is de kern van het Nederlandse natuurbeleid. De provincies zijn verantwoordelijk voor de begrenzing en de ontwikkeling van dit natuurnetwerk. In of in de directe nabijheid van het NNN geldt het 'nee, tenzij'- principe. In principe zijn er geen ontwikkelingen toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

Wanneer bij een ontwikkeling mogelijke effecten op het NNN denkbaar zijn, is het noodzakelijk een NNN-toetsing uit te voeren.

Naast het NNN-beleid bestaat binnen de provincie Overijssel ook de 'zone ondernemen met natuur en water buiten NNN' (ONW). Hier zijn natuur gebonden economische ontwikkelingen mogelijk zolang zij gericht zijn op het behouden en ontwikkelen van natuur- en landschapskwaliteiten.

Gevolgen plangebied

Het plangebied en de directe omgeving maakt geheel onderdeel uit van het NNN en de ONW van de provincie Overijssel (afbeelding 8) (provincie Overijssel, 2021). Met de voorgenoemde ontwikkeling is er sprake van wijzigingen van bestemmingsplannen. Hierbij worden natuurgronden ingeruild voor agrarische grond en omgekeerd. De exacte wijzigingen zijn momenteel nog niet bekend en dus nog niet definitief. Indien deze wijzigingen definitief worden vastgesteld, dient dit te worden getoetst aan het NNN beleid. Het is hierbij raadzaam tijdig contact op te nemen met het bevoegd gezag, de provincie Overijssel.

Afbeelding 8: Ligging van het plangebied binnen het NNN van de provincie Overijssel (effen groen en blauw) evenals de ligging binnen het ONW (gestippeld groen) (provincie Overijssel, 2021).

4 Methode

4.1 Inleiding

De aanwezige natuurwaarden zijn in beeld gebracht op basis van bestaande inventarisatiegegevens en een verkennend veldbezoek.

4.2 Bureauonderzoek

Voor het bureauonderzoek is indien beschikbaar gebruikgemaakt van landelijke, provinciale en regionale verspreidingsinformatie:

- NDFF (Nationale Databank Flora en Fauna). In deze landelijke database zijn onder andere de monitoringsgegevens beschikbaar van Staatsbosbeheer (SNL) welke eveneens zijn meegenomen in het bureau onderzoek.
- De landelijke verspreidingsinformatie uit atlassen, die deels gedateerd is, is gebruikt om na te gaan of nabij het plangebied in het verleden beschermde soorten zijn aangetroffen. Exacte locaties of data van de waarnemingen waren daarbij veelal niet bekend. Deze gegevens hebben vaak betrekking op atlasblokken (5x5 kilometer) en kunnen daardoor betrekking hebben op waarnemingen buiten het plangebied.
- De flora- en faunadatabase van Eelerwoude is eveneens geraadpleegd. Eelerwoude heeft meerder onderzoeken in de nabije omgeving uitgevoerd. De data van deze onderzoeken zijn opgeslagen in deze database. Hierbij is onder andere gebruik gemaakt van het grootschalige onderzoek aangaande het Soortmanagement project Hardenberg in opdracht van de woningstichting Vechtdal Wonen.

4.3 Terreinbezoek

Op basis van een eenmalig veldbezoek is de geschiktheid van het onderzoeksgebied voor de verwachte soorten en/of soortgroepen beoordeeld. Het veldbezoek is overdag door N. Otten uitgevoerd, ecologisch adviseur bij Eelerwoude (zie kader). Het veldbezoek is uitgevoerd op 12 mei 2021 bij 10°C, bewolkt weer en windkracht 1 Bft. Het gaat hier om een deskundigenoordeel op basis van de fysieke gesteldheid van het terrein (biotopenonderzoek). Daarnaast zijn de aangetroffen belangwekkende soorten genoteerd.

Kader – Ecologisch deskundige

De veldmedewerkers van Eelerwoude beschikken over een uitgebreide ervaring met de betreffende soortgroepen en voldoen aan de criteria van 'ecologisch deskundige'. Met een ecologisch deskundige wordt bedoeld een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dienen te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO- dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO-niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Wet natuurbescherming, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk Gebied; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

5 Beschermde soorten

Dit hoofdstuk beschrijft de tijdens het veldbezoek waargenomen soorten, al dan niet aangevuld met gegevens uit de literatuur en andere informatiebronnen. Vervolgens worden eventuele effecten beschreven als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling.

5.1 Planten

5.1.1 Inheems

Voorkomen en functie

Er zijn tijdens het veldbezoek geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Gezien de zeldzaamheid van de vrijwel alle beschermde plantensoorten en de huidige inrichting van het plangebied (agrarisch) was dit ook niet de verwachting. Binnen het plangebied zijn voornamelijk weilanden aanwezig in verschillende stadia van voedselrijkheid. Rondom De Haandrik domineert een stadium van grote vossenstaart in combinatie met zachte dravik. Hiertussen groeien soorten als gewone berenklauw, kleine veldkers, kruipende boterbloem, paardenbloem en veldereprijs. Richting het zuiden worden de graslanden soortenarmer en domineren voornamelijk zachte dravik en Engels raaigras het beeld. Uit de monitoring gegevens van Staatsbosbeheer blijkt dat er één plantensoort voorkomt welke op de rode lijst staat van Nederlandse plantensoorten, dit betreft tweestijlige meidoorn, aanwezig in de meest noordelijk gelegen bosschage in het noorden van het plangebied (FLORON, 2012). Deze meidoorns worden niet aangetast bij het uitvoeren van de geplande werkzaamheden en blijven behouden.

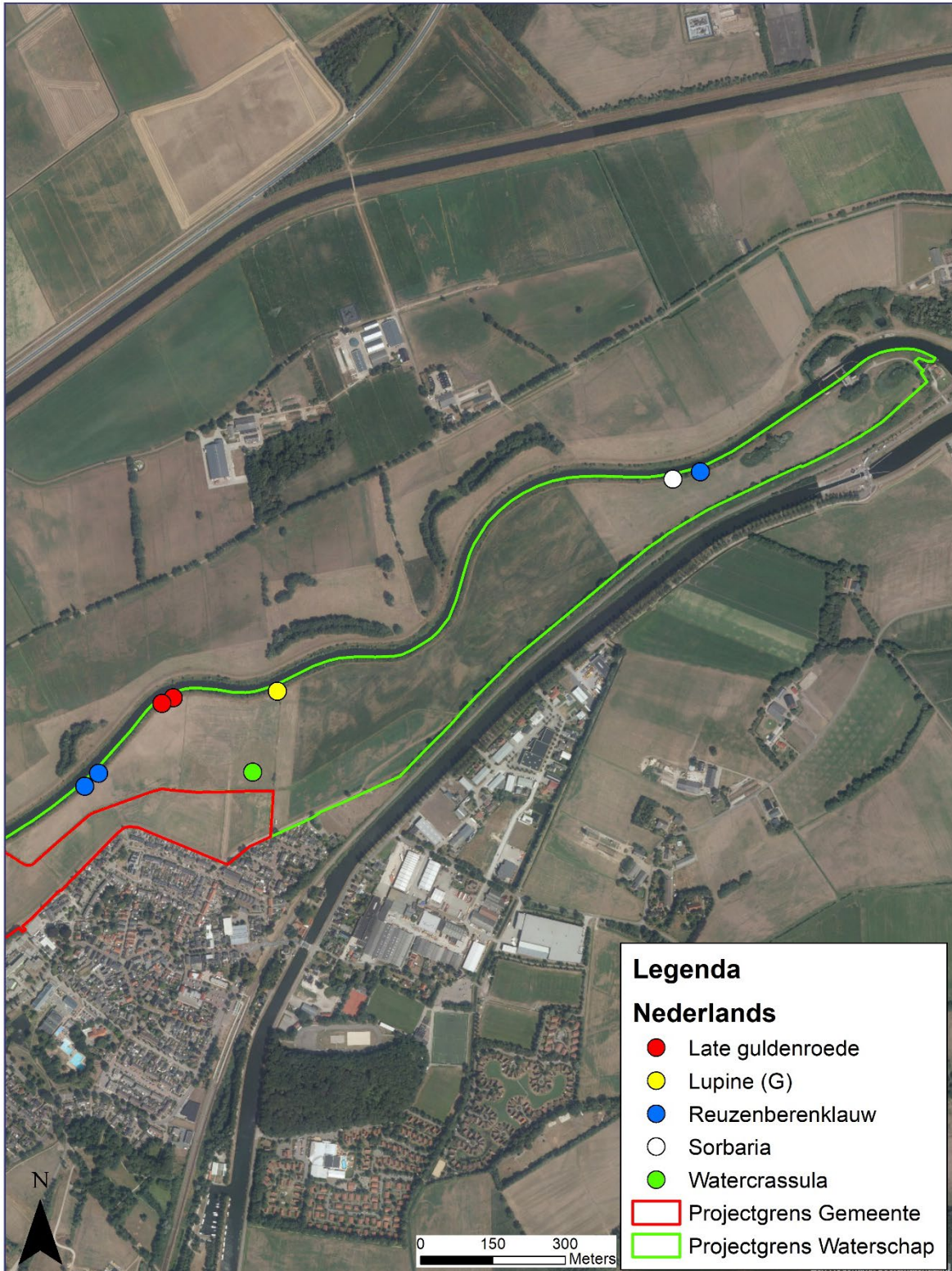
Effecten en ontheffing

In het plangebied zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Deze worden op basis van de aanwezige groeiplaatsen niet verwacht en kunnen worden uitgesloten. Nader onderzoek of een ontheffing Wet natuurbescherming is niet aan de orde. Een negatief effect op tweestijlige meidoorn wordt hiernaast ook niet verwacht, deze soort is aanwezig in de rand van een bosschage welke gehandhaafd blijft bij de herontwikkeling van het plangebied.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor beschermde flora niet noodzakelijk.

5.1.2 Exoten

Omdat het waterschap graag op de hoogte blijft van de verspreiding van exoten binnen het plangebied zijn deze tijdens het veldbezoek genoteerd en in afbeelding 9 op kaart weergegeven. Over het algemeen zijn er relatief weinig (invasief) exotische plantensoorten waargenomen en ontbreekt Japanse duizendknoop. Aanwezige exoten zijn vrij lokaal aanwezig en betreffen Sorbaria (*Sorbaria sorbifolia*), reuzenberenklauw, Lupine, watercrassula en late guldenroede. Het wordt geadviseerd om met name de vindplaats van lupine zo snel mogelijk te bestrijden en te verwijderen. Daarnaast dient rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van watercrassula in de poel, iets ten noorden van Gramsbergen. Watercrassula kan zich via machines gemakkelijk verspreiden na het schonen van de poel. Ook na het graven van de natuurvriendelijke oever zou watercrassula zich zeer snel kunnen vestigen op de kaalgeslagen oevers in pionier fase. Gedurende de uitvoering is strikte ecologische begeleiding noodzakelijk om verdere verspreiding te voorkomen.

Afbeelding 9: Aanwezige exoten binnen het plangebied (ESRI, 2021).

5.2 Zoogdieren

5.2.1 Vleermuizen

Voorkomen en functie

In het plangebied is tijdens het dagbezoek beoordeeld of de locatie geschikt is voor vleermuizen. Hierbij is onderscheid gemaakt in: verblijfplaats, vliegroute en foerageergebied. In het plangebied kunnen de volgende vleermuissoorten voorkomen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, watervleermuis, gewone grootoorvleermuis en meervleermuis.

Verblijfplaats

Vleermuizen maken gedurende het jaar gebruik van een netwerk van vaste rust- en verblijfplaatsen (zie kader - Vleermuisverblijfplaatsen). Deze verblijfplaatsen kunnen de volgende functies hebben:

- kraamverblijfplaats;
- zomerverblijfplaats;
- paar- en/of baltsverblijfplaats;
- winterverblijfplaats.

Kader - Vleermuisverblijfplaatsen

Onder de vleermuizen zijn gebouw bewonende en/of boom bewonende soorten aanwezig. Gewone dwergvleermuis, meervleermuis en laatvlieger zijn hoofdzakelijk gebouw bewonend. Rosse vleermuis en watervleermuis zijn voornamelijk boom bewonende en gewone grootoorvleermuis en ruige dwergvleermuis bewonen zowel bomen als gebouwen. Voorbeelden van verblijfplaatsen in gebouwen zijn ruimtes in spouwmuren en achter boeiboorden en gevelbetimmering. Holten en spleten in bomen en ruimtes achter loszittend schors zijn voorbeelden van verblijfplaatsen in bomen.

Vanuit de verschillende functies van de verblijfplaats worden weer andere eisen gesteld aan bijvoorbeeld het klimaat, de toegankelijkheid en de expositie van het verblijf ten opzichte van de zon. Als kraamverblijfplaats worden meestal gebouwen en/of bomen uitgekozen waarbinnen een constant klimaat heerst. Bij gebouwen zijn dit voornamelijk woningen met een spouwmuur of een geïsoleerd dak. Sommige vleermuizen hebben aan een opening van 1-2 cm voldoende om naar binnen te kruipen. Bij bomen gaat het meestal om dikke, oude bomen met een dikke restwand.

Gebouwen

Binnen het plangebied is geen bebouwing aanwezig, derhalve zijn er geen potentiële verblijfplaatsen voor gebouw bewonende soorten aanwezig.

Bomen

Binnen het plangebied zijn verschillende zomereiken, schietwilgen en ratelpopulieren aanwezig met een diameter van >40 cm. In deze bomen zijn mogelijk geschikte verblijfplaatsen aanwezig voor boombewonende vleermuissoorten. Vanwege de substantiële grootte van sommige bomen, in combinatie met het bladerdek wat tijdens het veldbezoek al aanwezig was, waren deze lastig te inspecteren op de aanwezigheid van holtes.

Foerageergebied en vliegroutes

Het plangebied is geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Vleermuizen foerageren graag in een halfopen gebied met veel luwe zones en boven water. Door de aanwezige begroeiing ten zuiden van het plangebied, de kleine bouselementen in het noorden en de aanwezigheid van waterelementen als poelen en de Vecht, kan worden gesteld dat het plangebied geschikt is als foerageergebied. Naast dit foerageergebied maken vleermuizen gebruik van lijnvormige elementen om zich langs te verplaatsen, het gaat hierbij om waterelementen, bosranden en houtwallen. De Vecht wordt zeker gebruikt als vliegroute, dit geldt mogelijk

ook voor de zuidelijk gelegen beplanting bestaande uit schietwilgen, grauwe wilgen, zwarte elzen en zomereiken.

Effecten en ontheffing

Alle vleermuissoorten zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming met beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn. Het opzettelijk verstoren, vangen en doden van individuen van beschermde soorten, alsmede het beschadigen of vernielen van vaste verblijfplaatsen, inclusief de functionele leefomgeving, is verboden vanuit de Wet natuurbescherming. De functionaliteit van de verblijfplaatsen van vleermuizen dienen te allen tijde gegarandeerd te blijven (zie ook kader - Foerageergebieden en vliegroutes).

Vanwege de aanwezigheid van geschikte bomen zijn er mogelijk verblijfplaatsen aanwezig voor boom bewonende vleermuissoorten als rosse vleermuis en watervleermuis. Ook wordt het plangebied mogelijk gebruikt als onderdeel van het foerageergebied en/of vliegroute. De bomen met potentieel geschikte verblijfplaatsen blijven gehandhaafd bij het graven van de nevengeul. Vernietiging van verblijfplaatsen is hierdoor niet aan de orde. Door werkzaamheden alleen gedurende daglicht uit te voeren wordt een mogelijk negatief effect op verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes voorkomen. In het winterseizoen, als de vleermuizen niet actief zijn, geldt dit uiteraard niet.

Nader onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen kan wel noodzakelijk zijn indien het tracé van de nevengeul wijzigt en dit tot gevolg heeft dat er meer bomen worden gekapt dan nu bekend is.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor vleermuizen niet noodzakelijk. Wel dient rekening gehouden te worden met vleermuizen door alleen werkzaamheden uit te voeren na zonsopkomst en voor zonsondergang (met uitzondering van de winterperiode). Ook geldt deze conclusie alleen voor het huidige tracé van de nevengeul. Alle plan wijzigingen zoals het verleggen van het tracé kunnen leiden tot een andere conclusie.

Kader - Foerageergebieden en vliegroutes

Foerageergebieden en vliegroutes van vleermuizen zijn beschermd indien bij het verdwijnen ook een verblijfplaats ongeschikt wordt. Bijvoorbeeld door het onderbreken van een vliegroute wordt een foerageergebied onbereikbaar, waardoor de vleermuizen onvoldoende voedsel kunnen vinden. Bij het verdwijnen van foerageergebieden of vliegroutes wordt derhalve onderzocht of er voldoende bereikbare alternatieven zijn.

Vleermuizen maken gebruik van lijnvormige landschapselementen zoals bomenrijen en singels om zich langs te verplaatsen. Een aaneengesloten kronendak heeft hierbij de voorkeur. Van vleermuizen is bekend dat onderbrekingen in de lijnstructuur maximaal 100 tot 200 meter mogen bedragen (kleinere en langzaam vliegende soorten 50 meter). Wanneer de onderbrekingen groter zijn dan deze afstand kunnen sommige soorten deze afstand niet overbruggen en zullen ze uitwijken naar alternatieve vliegroutes en foerageergebieden.

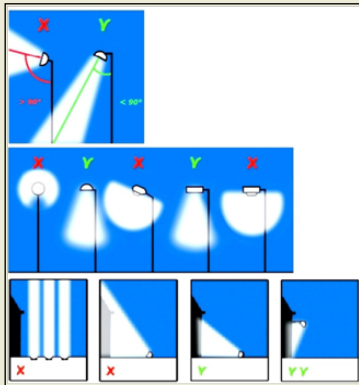
Kader – Verlichting

Een aantal nachactieve dieren, zoals vleermuizen, uilen en marters, zijn gevoelig voor verlichting. Er zijn soorten die kunstlicht zoveel mogelijk vermijden, zoals de watervleermuis, en er zijn soorten die (in beperkte mate) rond lantaarnpalen jagen, zoals de rosse vleermuis. Bij het plaatsen van verlichting bij in- en/of uitvliegopeningen, vliegroutes en foerageergebieden kunnen barrières ontstaan waardoor de vleermuizen van de verblijfplaatsen, vliegroute en/of foerageergebied afzien.

Er dient te allen tijde rekening gehouden te worden met verlichting, door verlichting tot een minimum te beperken en directe belichting van de omgeving en onverlichte gebiedsdelen te voorkomen. Om lichthinder te voorkomen en het gebied aantrekkelijker te maken voor vleermuizen kunnen verschillende maatregelen getroffen worden:

- verlichting alleen plaatsen waar het echt nodig is;
- verlichting alleen aan op momenten wanneer het nodig is (dynamische verlichting);
- verlaag de hoogte van de lichtmasten zodat boomkronen onverlicht blijven;
- beperk verstrooiing het licht tot een minimum door gebruik van aangepaste armatuur;
- geen verlichting plaatsen bij in- en/of uitvliegopeningen en vliegroutes.

Hieronder staan enkele voorbeelden om lichtverstrooiing te voorkomen.

5.2.2 Overige zoogdieren

Voorkomen en functie

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

Op basis van de aanwezige biotoop, sporen, literatuurgegevens en expertise zijn onder andere de volgende algemeen voorkomende zoogdieren binnen het plangebied aanwezig of te verwachten: ree, haas, vos en diverse algemene muizen en spitsmuizen. Deze soorten kunnen het plangebied gebruiken als (onderdeel van hun) leef- en foerageergebied. Daarnaast maken een aantal mogelijk van het plangebied gebruik als migratieroute.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Binnen en rondom het plangebied komen ook veelvuldig soorten zoogdieren voor zonder provinciale vrijstelling. Het gaat hierbij om bever, bunzing, eekhoorn, egel, hermelijn, otter, steenmarter, veldspitsmuis, waterspitsmuis en wezel (NDFF, 2021).

Geschikt leefgebied voor bever is niet binnen het plangebied aanwezig, dit komt omdat bomen langs de oever of waterelementen, verbonden met de Vecht ontbreken. Mogelijk vormt de Vecht wel een essentiële verbindingzone voor bever. Voor soorten als bunzing, hermelijn, otter, steenmarter, veldspitsmuis, waterspitsmuis en wezel zijn mogelijke verblijfplaatsmogelijkheden en essentieel leefgebied aanwezig in de ruige oevers langs de Vecht. Al deze soorten maken graag gebruik van een dichte en ruige beplanting langs een

waterelement of holtes. Hier zijn voor deze soorten potentieel geschikte verblijfplaatsen aanwezig en/of leefgebied aanwezig.

Eekhoorn komt mogelijk voor in de randen van het plangebied waar aaneengesloten bomenrijen aanwezig zijn (zuiden).

Egel is sinds 2019 van de vrijstellingslijst afgehaald in de provincie Overijssel en komt vooral voor in tuinen en bosranden met een dichte bodembegroeiing van struiken met een dichte strooisellaag, bestaande uit takken en bladeren. Op de bodem, tussen deze dichte begroeiing worden onopvallende nesten gemaakt. Mogelijk komt egel voor in en rondom de twee bouselementen in het noorden van het plangebied, waar dergelijke struiken en bodembegroeiing aanwezig is.

Effecten en ontheffing

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een tijdelijk en beperkt verlies van leefgebied van de genoemde (algemeen) voorkomende zoogdieren met het beschermingsregime “andere soorten”. Voor deze beschermde soorten is bij een ruimtelijke inrichting door de provincie Overijssel een vrijstelling van de ontheffingsplicht opgesteld.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Voor de bovenstaande soorten geldt dat het realiseren van natuurvriendelijke oevers mogelijk een negatief effect veroorzaakt op het essentiële leefgebied en verblijfplaatsen van bunzing, hermelijn, otter, steenmarter veldspitsmuis, waterspitsmuis en wezel. Bunzing, hermelijn, otter, steenmarter en wezel maken graag gebruik van holtes en structuur in de oever evenals oude gaten van muizen, muskusratten of bruine ratten in ruigtes en kleinschalige landschapselementen. Soorten als veldspitsmuis en waterspitsmuis komen voornamelijk voor in ruigtes waarbij waterspitsmuis zoals de naam al zegt, vaak voorkomt in de nabijheid van water. De veldspitsmuis is bekend van de omgeving van De Haandrik en heeft een voorkeur voor diverse open vegetaties, waarbij het zonlicht de bodem kan beschijnen, bijvoorbeeld in ruderaal terreinen, akkerranden en bermen.

De “Brochure Soortenbescherming in Overijssel”, opgesteld in opdracht van de provincie Overijssel is onlangs aangepast, ondermeer voor kleine marterachtigen. Hierin ligt nu meer de nadruk op een biotopen onderzoek dan op veldonderzoek met behulp van cameravallen, sporenbuizen, etc.

Voor de marterachtigen hanteert de provincie Overijssel geen onderzoeksprotocol en dient een ontheffing Wet natuurbescherming te worden aangevraagd. Dit komt omdat kleine marterachtigen lastig zijn vast te stellen of uit te sluiten binnen een gebied. Hierom dient deze ontheffingaanvraag te worden ondersteund door een leefgebieden benadering waarbij de volgende effecten moeten worden getoetst:

- verlies aan oppervlakte van leefgebied (volledig of deels);
- verlies aan kwaliteit van een leefgebied (door geluid, vervuiling, verdroging, menselijke aanwezigheid, licht enzovoort);
- verlies aan ecologische verbindingswegen in van het tussenliggende landschap (door barrières door infrastructuur of nieuwe gebruiksvormen, het verdwijnen van de landschappelijke dooradering, versnippering);
- te grote afstand tussen leefgebieden (isolatie) (provincie Overijssel, 2021).

Wij adviseren om voor genoemde soorten bunzing, hermelijn, egel, steenmarter en wezel een ontheffing aan te vragen middels een leefgebieden benadering. Deze leefgebieden benadering is beschreven in de “Brochure Soortenbescherming in Overijssel”.

Voor overige soorten als otter, veldspitsmuis en waterspitsmuis blijkt uit een korte reactie van de provincie dat nader onderzoek noodzakelijk is. Het wordt geadviseerd om een overleg in te plannen waarin een plan van aanpak wordt besproken met de provincie Overijssel.

Voor egel geldt dat er mogelijk een negatief effect optreedt zodra de nevengeul door een gedeelte van de bosschage wordt gegraven. Hierom is het noodzakelijk om ook egel mee te nemen in de ontheffingsaanvraag indien de nevengeul blijft zoals deze nu staat ingetekend.

Voor bever en eekhoorn geldt dat de voorgenomen ontwikkeling geen negatief veroorzaakt op het essentiële leefgebied en verblijfplaatsen van deze soorten. Zo is geschikt leefgebied voor bever niet voorhanden en veroorzaken de geplande ontwikkelingen geen negatief effect, op de mogelijk aanwezige verbindingzone op de Vecht. Voor eekhoorn geldt dat nesten niet zijn vastgesteld en bestaande landschapselementen niet worden doorbroken. Eventueel aanwezig leefgebied wordt hierdoor niet aangetast. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing Wet natuurbescherming is derhalve niet noodzakelijk voor deze twee soorten grondgebonden zoogdieren.

Conclusie: het is noodzakelijk om een ontheffing aan te vragen voor een groot aantal soorten grondgebonden zoogdieren welke kunnen voorkomen in de ruige oeverzone van de Vecht. Dit betreffen bunzing, egel, hermelijn, steenmarter en wezel. Voor andere soorten, waaronder otter, veldspitsmuis en waterspitsmuis wordt geadviseerd een overleg in te plannen om de noodzaak van nader onderzoek en de bijbehorende intensiteit te bespreken.

5.3 Vogels

Voorkomen en functie

Alle vogels zijn als soort beschermd in de Wet natuurbescherming. Onderscheid wordt gemaakt tussen vogels met jaarrond beschermde nesten, vogels met jaarrond beschermde functionele leefomgeving en overige (broed)vogels.

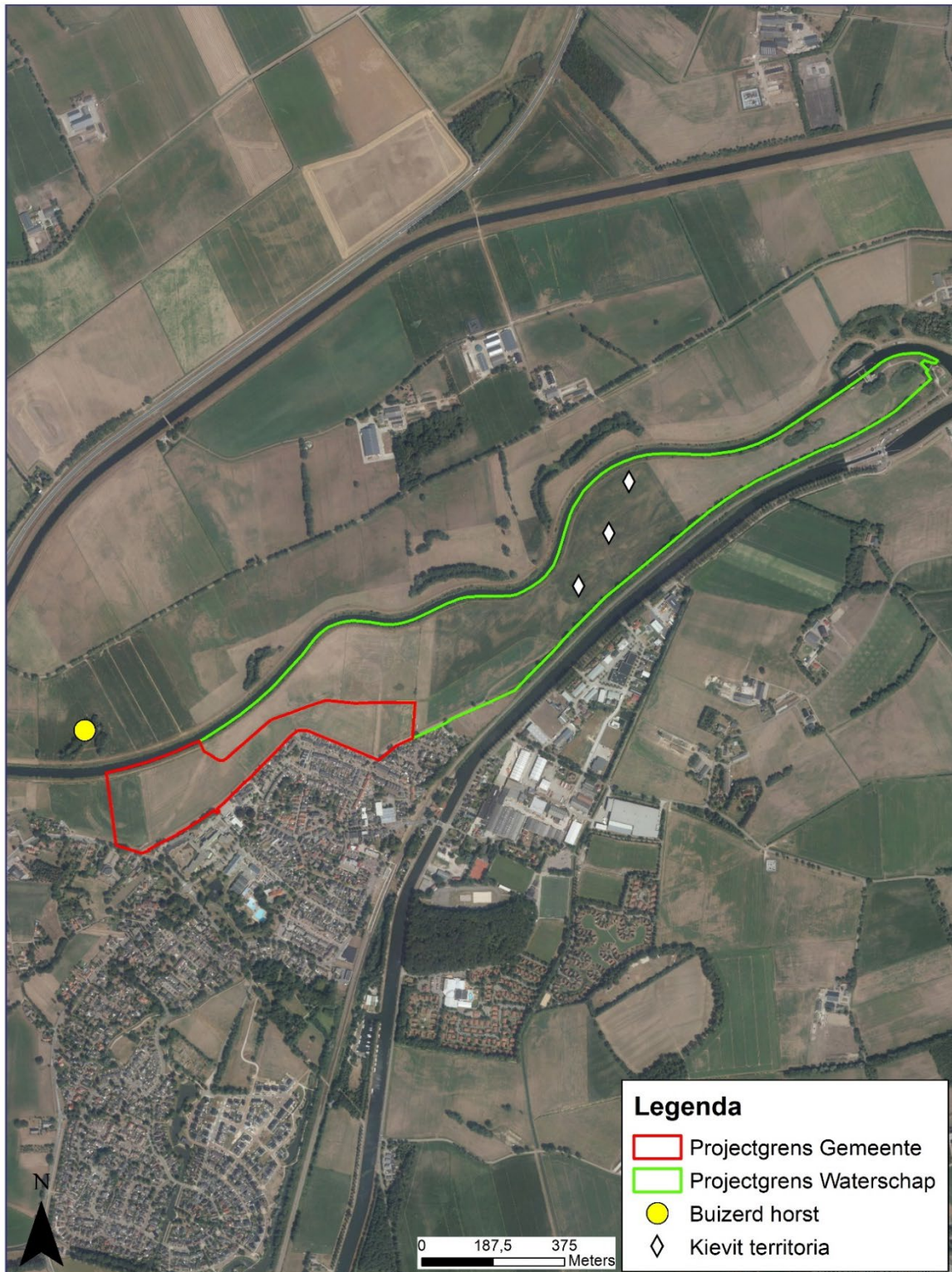
Onder de vogels met jaarrond beschermde nesten vallen onder andere soorten die hun nesten ook buiten het broedseizoen gebruiken, soorten die elk jaar op dezelfde plaats broeden en daarin zeer honkvast zijn en soorten die steeds van hetzelfde nest gebruik maken en niet of nauwelijks zelf een nest kunnen bouwen. Onder de vogels met jaarrond beschermde leefomgeving vallen soorten die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats die zij het jaar daarvoor hebben gebruikt of de directe omgeving daarvan, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om, als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Jaarrond beschermde nesten

Verblijfplaatsen van vogelsoorten, of aanwijzingen (braakballen of uitwerpselen) hiertoe, die jaarrond van vaste rust- en verblijfplaatsen gebruikmaken zijn niet aangetroffen binnen het plangebied. Tijdens het veldbezoek is expliciet gelet op de aanwezigheid van nestkasten voor bijvoorbeeld torenvalk en steenuil of horsten van roofvogels. Dergelijke nesten (ook oude kraaiennesten) zijn niet waargenomen binnen het plangebied. Ten noorden van De Anerdijk, aan de overkant van de Vecht is wel een horst van een buizerd waargenomen (afbeelding 10). Het is onbekend of deze momenteel in gebruik is, wel is het nest in goede staat en derhalve functioneel. Mogelijk dat enkele soorten met jaarrond beschermde nesten wel het plangebied gebruiken als onderdeel van hun leefgebied, in de omgeving zijn waarnemingen bekend van steenuil, kerkuil, ransuil, torenvalk, sperwer en buizerd. Soorten als kerkuil, torenvalk en buizerd foerageren voornamelijk in intensief beheerde agrarische gronden waarin zich grote aantallen muizen bevinden. Dergelijke biotoop is veelvuldig en in alle windrichtingen aanwezig. Steen- en ransuil jagen doorgaans in een kleinschaliger landschap, dit is tevens ook voldoende aanwezig in de omgeving. Met name ten zuiden van het plangebied (rondom Holtheme) is dit biotoop aanwezig. Hier bevinden zich ook verschillende broedparen van met name

steenuil (NDF, 2021). Sperwer jaagt in allerlei biotopen van bossen, tuinen tot het agrarisch gebied, deze stelt weinig eisen aan het foerageergebied en zal geen hinder ondervinden van de geplande ontwikkeling. Hiernaast kan worden gesteld dat gedurende de werkzaamheden het plangebied voor met name nacht actieve soorten nog steeds functioneel is en dat het plangebied na realisatie weer volledig geschikt is voor alle bovengenoemde soorten.

Broedvogels Vechtrijk Gramsbergen

Afbeelding 10: Relatie van het plangebied tot de buizerdhorst en de drie waargenomen territoria van kievit (ESRI, 2021).

Jaarrond beschermde functionele leefomgeving

In deze situatie zijn enkele vogelsoorten aangetroffen dan wel te verwachten waarvan de functionele leefomgeving jaarrond beschermd is. Het gaat om soorten als zwarte roodstaart, koolmees, pimpelmees, glanskop, ringmus, ijsvogel, groene specht, bonte vliegenvanger, wiewaal, grauwe vliegenvanger, gekraagde roodstaart, boomkruiper, boomklever en spreeuw. Een gedeelte van deze soorten broedt (mogelijk) ook binnen het plangebied.

Overige (broed)vogels

De aangetroffen vogels binnen en direct rondom het plangebied vallen onder de algemene broedvogels van struwelen, bossen en het agrarisch gebied. Onder andere de volgende vogelsoorten zijn waargenomen tijdens het veldbezoek: meerkoet, wilde eend, kuifeend, kleine karekiet, merel, tjiftjaf, fitis, tuinfluiter, zwartkop, houtduif, kievit en graspieper.

Effecten en ontheffing

Vogels met jaarrond beschermde nesten

Van een aantal vogelsoorten zijn de nesten het hele jaar door beschermd. Ook de functionele leefomgeving is daarbij beschermd. Van buizerd is een horst waargenomen op 124 meter en meer van de grens van het plangebied, ten noorden van de Vecht. Het uitvoeren van werkzaamheden heeft geen invloed op de functionaliteit van het nest. In het kennisdocument buizerd wordt een verstoringafstand van 50-75 meter aangehouden. Derhalve kan worden geconcludeerd dat het graven van een nevengeul en natuurvriendelijke oevers geen negatief effect heeft op de functionaliteit van het nest. Hiernaast veroorzaken de geplande werkzaamheden geen negatief effect op het essentiële leefgebied van bovengenoemde, in de omgeving voorkomende soorten. Hierbij blijft het plangebied grotendeels toegankelijk en zijn voldoende alternatieven aanwezig in de omgeving.

Vogels met jaarrond beschermde functionele leefomgeving

Voor de bovengenoemde soorten met een jaarrond beschermde functionele leefomgeving geldt dat er slechts beperkte broed en foerageermogelijkheden aanwezig zijn in de beplanting op en rondom het plangebied. Deze zal vrijwel geheel gehandhaafd blijven bij de geplande ontwikkeling. Genoemde soorten zijn bovendien goed in staat alternatieve nestplaatsen te vinden. Het nemen van maatregelen of het aanvragen van een ontheffing is om deze redenen dan ook niet aan de orde.

Overige (broed)vogels

Alle vogelsoorten in Nederland zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming. Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of beschadigen, alsook op het wegnemen van nesten van vogels. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de verstoring niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. Door versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren kan in veel situaties worden voorkomen dat gehandeld wordt in strijd met deze verbodsbepaling. De periode van 1 maart tot 15 juli wordt over het algemeen beschouwd als broedseizoen¹. Werkzaamheden binnen het broedseizoen zijn mogelijk indien is vastgesteld dat er met deze werkzaamheden geen nesten van broedvogels worden verstoord. Voor de Wet natuurbescherming zijn echter alle bewoonde vogelnesten beschermd, ongeacht het tijdstip van het jaar en ongeacht de zeldzaamheid van de soort.

Werkzaamheden binnen het broedseizoen zijn alleen mogelijk onder begeleiding van een ecologisch ter zake kundige. Geadviseerd wordt om werkzaamheden geheel buiten het broedseizoen plaats te laten vinden omdat met name op de grond broedende soorten als kievit en graspieper op het perceel niet zijn uit te sluiten

---

¹ In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 1 maart tot 15 juli.

(afbeelding 10). Aanwezigheid van nesten zou van grote invloed kunnen zijn op werkzaamheden, zoals het graven van de nevengeul.

Conclusie: bij de werkzaamheden dient rekening gehouden te worden met (in gebruik zijnde) nesten van vogels. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor vogels niet noodzakelijk.

5.4 Reptielen

Voorkomen en functie

Beschermde reptielen, zoals ringslang, gladde slang, levendbarende hagedis en hazelworm, zijn gebonden aan specifieke terreinen. In het plangebied ontbreekt dergelijk geschikt biotoop zoals heideterreinen, goed ontwikkelde waterlopen en venranden. Er zijn ook geen verspreidingsgegevens bekend van reptielen in en rondom het plangebied (NDFP, 2021).

Effecten en ontheffing

Op basis van de aanwezige biotoop kunnen beschermde reptielen worden uitgesloten. Van negatieve effecten op reptielen is dan ook geen sprake. Nader onderzoek of een ontheffing Wet natuurbescherming is voor reptielen niet aan de orde.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor reptielen niet noodzakelijk.

5.5 Amfibieën

Voorkomen en functie

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

Een aantal soorten zoals bruine kikker, bastaardkikker, gewone pad en kleine watersalamander kunnen het plangebied gebruiken als landbiotoop. Tevens kunnen deze de aanwezige poelen gebruiken als voortplantingsbiotoop.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Binnen het plangebied is mogelijk poelkikker aanwezig welke niet beschikt over een provinciale vrijstelling (NDFP, 2021). Poelkikker is waargenomen iets ten noorden van het plangebied en plant zich mogelijk voort in één van de binnen het plangebied aanwezige poelen.

Knoflookpad is voor het laatst waargenomen in het voorjaar van 2021 (eDNA onderzoek door RAVON) in een kleine poel in het uiterste noorden van het plangebied van het waterschap. In het verleden is deze soort ook in de andere, grotere poel waargenomen, eveneens in het uiterste noorden van het plangebied van het waterschap, dit betroffen een tweetal waarnemingen in 2000 (NDFP, 2021). Sinds 2018 is deze soort niet meer via reguliere methoden in de poelen vastgesteld ondanks jaarlijkse monitoring door vrijwilligers (o.a. de auteur van deze rapportage: N. Otten). In totaal zijn drie monitoring rondes uitgevoerd in de afgelopen drie jaar (1 x 2019; 3 x 2020; 1 x 2021). In 2018 betrof de gehele voortplantingspopulatie nog slechts tussen de 1-10 dieren. Op basis van het onderzoek door middel van eDNA kan worden geconcludeerd dat de populatie nog aanwezig is en zich lijkt voor te planten in een kleine poel. Als landbiotoop gebruiken knoflookpadden plaatsen met goed vergraafbare grond in graslanden, akkers en moestuinen. Derhalve kan vrijwel het gehele plangebied door deze soort worden gebruikt als onderdeel van het landbiotoop.

Als landbiotoop gebruiken knoflookpadden plaatsen met goed vergraafbare grond in graslanden, akkers en moestuinen. Derhalve kan vrijwel het gehele plangebied door deze soort worden gebruikt als onderdeel van het landbiotoop.

Effecten en ontheffing

Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

De ingreep zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van de genoemde (algemeen) voorkomende amfibieën met het beschermingsregime “andere soorten”. Voor deze beschermde soorten is bij een ruimtelijke inrichting door de provincie Overijssel een vrijstelling van de ontheffingsplicht opgesteld. Wel geldt de zorgplicht.

Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Een negatief effect op poelkikker is niet op voorhand uit te sluiten. Dit komt omdat de nevengeul gedeeltelijk langs en door de grote poel heengaat en deze hierdoor ongeschikt maakt. Het wordt hierom geadviseerd om een nader onderzoek naar poelkikker uit te voeren welke eenvoudig op basis van geluid is vast te stellen. Indien deze niet aanwezig blijkt, kan deze soort geheel worden uitgesloten binnen het plangebied.

Een negatief effect op knoflookpad is niet op voorhand uit te sluiten. Dit komt omdat geschikt landbiotoop aanwezig is binnen het plangebied. Knoflookpad is lastig vast te stellen of uit te sluiten, voor landbiotoop is dit vrijwel onmogelijk. Hierom wordt geadviseerd een ontheffing aan te vragen voor het mogelijk aantasten van landbiotoop van knoflookpad tijdens het graven van de meander.

Geadviseerd wordt om de werkzaamheden aan de poel (indien toch uitgevoerd) uit te voeren wanneer de larven zijn volgroeid, vanaf augustus.

Conclusie: nader onderzoek naar poelkikker is noodzakelijk om deze soort vast te stellen of uit te sluiten binnen het plangebied.

5.6 Vissen

Voorkomen en functie

Binnen het plangebied zijn enkele watervoerende elementen aanwezig. Dit betreffen enkele ondiepe tot vrijwel droge sloten welke het plangebied doorkruisen evenals een drietal poelen. In deze poelen zijn mogelijk enkele vissoorten aanwezig als tiendoornige stekelbaars en kleine modderkruiper. Grotere soorten kunnen op voorhand worden uitgesloten omdat deze poelen niet zijn aangesloten op de omliggende wateren (Vecht, sloten, etc.). Voor beschermde soorten als grote modderkruiper geldt dat deze kan worden uitgesloten binnen het plangebied. Dit komt omdat diepe plekken in de aanwezige ondiepe sloten ontbreken. Grote modderkruiper is afhankelijk van deze diepe plekken om in te verblijven gedurende heel koude of droge omstandigheden. Daarnaast ontbreken verspreidingsgegevens van grote modderkruiper in het plangebied en de omgeving (NDFP, 2021).

Effecten en ontheffing

Beschermde vissoorten zijn niet binnen het plangebied aanwezig of te verwachten. Er worden dan ook geen negatieve effecten verwacht op beschermde vissoorten. Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing Wet natuurbescherming is niet aan de orde. Wel de algemene zorgplicht, wat bijvoorbeeld betekent dat bij het werken in sloten en poelen altijd richting het open water wordt gewerkt.

Conclusie: nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor beschermde vissen niet noodzakelijk, wel geldt de zorgplicht.

5.7 Ongewervelden

Voorkomen en functie

Langs de Vecht zijn verschillende waarnemingen bekend van beekrombout (ESRI, 2021). Beekrombout is een soort van voornamelijk traag stromende laaglandbeken en rivieren. Belangrijk is een zandig bodem, substraat en zuurstofrijk water met een goede waterkwaliteit (Vlinderstichting, 2021). Dit biotoop is vrijwel langs de gehele Vechtoever binnen het plangebied aanwezig. Mogelijk wordt bij het realiseren van de natuurvriendelijke oever (ontsteningen en uitvoeren graafwerkzaamheden) larvenbiotoop van deze soort tijdelijk verstoord of vernietigd.

Effecten en ontheffing

Langs de oevers van de Vecht is mogelijk geschikt voortplantingsbiotoop aanwezig van de beekrombout. Nader onderzoek naar larvenhuidjes op de oevers van de Vecht is noodzakelijk om vast te stellen of deze soort zich ook voortplant in dit gedeelte van de rivier de Vecht. De aanwezigheid van imago's is minder relevant omdat hiermee geen voortplanting en aanwezigheid in het substraat wordt aangetoond. Dit nader onderzoek kan gelijktijdig worden uitgevoerd met het nader onderzoek naar poelkikker.

Conclusie: nader onderzoek naar voortplantingsbiotoop van beekrombout is noodzakelijk om te bepalen of het graven van een natuurvriendelijke oever een negatief effect veroorzaakt op deze soort.

6 Meekoppelkansen

Door het waterschap is gevraagd om te adviseren en mee te denken in kansen om natuurwaarden te verbeteren en te versterken. Hierbij is het waterschap vooral benieuwd naar kansen voor het verhogen van biodiversiteit en weidevogels.

6.1 Situering nevengeul

We adviseren om de situering van de nieuwe nevengeul aan te passen. Door deze enkele meters te verleggen kan worden vermeden dat de geul door een poel met bijbehorende wilgengroei gaat en dat een gedeelte van een bosschage verdwijnt.

6.2 Creëren rustgebied

Op en langs de Vecht vindt met name in het zomerhalfjaar veel recreatie plaats (pleziervaart, vissers, wandelaars etc.). De aanleg van de nevengeul biedt voor een aantal dieren een goed alternatief om tijdens deze drukte naar uit te wijken. We adviseren dan ook om de nevengeul niet open te stellen voor publiek en maatregelen te treffen om betreding of het bevaren van de nevengeul te voorkomen en de recreatie hier te (be)geleiden, bijvoorbeeld door het aanbieden van een alternatieve route of de aanleg van bijvoorbeeld een vogelkijkhut. Ook het verstrekken van informatie op bijvoorbeeld een informatiepaneel of in een app met een toelichting waarom het gebied niet toegankelijk is, kan al veel natuurwinst opleveren.

6.3 Ontwikkelen vegetatief soortenrijke oevers

Het is belangrijk om bij ruimtelijke ontwikkelingen, zoals het ontwikkelen van een natuurvriendelijke oever rekening te houden met biodiversiteit. Hierbij kan soms worden uitgegaan van algemene grondbeginselen maar is vrijwel altijd maatwerk noodzakelijk. Voor het leveren van maatwerk is het essentieel dat er rekening wordt gehouden met de lokale bodem- en vegetatietypes en dat de te nemen maatregelen en landschappelijke inpassing hierbij aansluiten. Belangrijk is hierbij dat dergelijke oevers niet of niet zomaar worden ingezaaid/geënt met een zaadmengsel/maaisel. Indien ervoor wordt gekozen om de oever in te zaaien wordt met klem geadviseerd om gebruik te maken van een lokaal donor- of kruidenmengsel. Om een goede bijdrage aan biodiversiteit te leveren is dit essentieel. Veel plantensoorten zijn waardplanten voor specifieke soorten insecten als bijen, dag- en nachtvlinders. Indien de ingezaaide plantensoort niet in de omgeving voorkomen zullen deze veel moeilijker of niet worden gebruikt door de beoogde insecten. Door het opbrengen van maaisel van een andere goed ontwikkelde vechtoever kan de bodem worden geënt met streekeigen plantensoorten uit het Vechtdal zelf. Hierdoor wordt het leefgebied van veel soort specifieke insectensoorten vergroot en brengt de ontwikkeling een plus ten opzichte van biodiversiteit met zich mee.

6.4 Weidevogels

Voor weidevogels is het plangebied niet heel geschikt, dit komt door het ontbreken van veel openheid. De versturende randwerking van beplantingen zorgen voor een vrijwel weidevogel vrije zone van 50-150 meter. Desondanks is wel drie broedpaar Kievit aanwezig evenals mogelijk enkele graspiepers. Mocht het waterschap iets willen doen ten opzichte van weidevogels dan kan dit het beste worden gezocht in het aanpassen van het beheer. Dit kan gaan om het extensiever gaan boeren en het aanpassen van het maai-beleid of akkerbeheer. Het wordt geadviseerd om hier met boeren het gesprek over aan te gaan omdat hier de grootste mogelijkheid ligt om echt iets te doen ten gunste van weidevogels.

6.5 Opstellen beheerplan

Net zo belangrijk als het graven van een natuurvriendelijke oever, ten behoeve van biodiversiteit is het beheer. Het juist beheren van het plangebied zorgt ervoor dat de gerealiseerde natuur blijft bestaan en niet verdwijnt door te intensief of te extensief beheer uit te voeren. Het huidige, te extensieve beheer heeft ertoe geleid dat er vrijwel geen structuur variatie in vegetatie en variatie in soortenrijkdom voorkomt langs de oever van de Vecht. Indien dit beheer niet wordt aangepast zal deze vegetatie weer snel terugkeren. Het wordt geadviseerd om een beheerplan op te stellen waarbij de oever van de Vecht op een zo ecologisch mogelijke wijze wordt beheerd of aan te haken op bestaande beheerplannen, indien opgesteld. Daarnaast liggen er mogelijkheden om dit beheer te borgen door in gesprek te blijven met lokale natuurcollectieven, werkgroepen en stichtingen. Deze groepen zijn voortdurend in en om het plangebied betrokken bij natuur en kunnen aangeven waar kan worden bijgestuurd en welke kansen er liggen. Hiernaast wordt geadviseerd om dit beheerplan aan te laten sluiten bij de beheertypen uit de Index Natuur en Landschap.

6.6 Omvormen plangebied tot natuur

Het verdient de mogelijkheid om te onderzoeken of er mogelijkheden zijn om te schuiven met de bestaande begrenzing binnen het NNN in overleg met de provincie Overijssel. Hierbij kan het plangebied geheel of vrijwel geheel gaan vallen onder het NNN. Op deze manier kunnen boeren mogelijk worden gecompenseerd door het extensiever gaan boeren waarbij verlies van opbrengst wordt geborgd. Ook kan de grond geheel worden aangekocht en worden beheerd als natuur. Het verdient de mogelijkheid om hiervoor in gesprek te gaan met de provincie en lokale boeren omdat door het graven van de nevengeul een versnipperd en allesbehalve rechtlijnig gebied ontstaat, wat ongunstiger is om landbouw op te bedrijven dan in de huidige situatie het geval is.

7 Conclusie

7.1 Beschermde soorten

7.1.1 Soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt

De ontwikkeling zal naar verwachting leiden tot een beperkt verlies van leefgebied van een aantal beschermde soorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt. De ingreep heeft geen invloed op de gunstige staat van instandhouding van deze soorten omdat er sprake is van een tijdelijke en plaatselijke verstoring, er voldoende leefgebied aanwezig blijft en het relatief algemene soorten betreft.

7.1.2 Soorten waarvoor geen provinciale vrijstelling geldt

Met de volgende soorten en/of soortgroepen dient rekening te worden gehouden.

Vleermuizen

Nader onderzoek of het aanvragen van een ontheffing is in het kader van de Wet natuurbescherming voor vleermuizen niet noodzakelijk. Wel dient rekening gehouden te worden met vleermuizen door alleen werkzaamheden uit te voeren na zonsopkomst en voor zonsondergang (met uitzondering van de winterperiode). Ook geldt deze conclusie alleen voor het huidige tracé van de nevengeul. Alle plan wijzigingen zoals het verleggen van het tracé kunnen leiden tot een andere conclusie.

Grondgebonden zoogdieren

Het is noodzakelijk om een ontheffing aan te vragen voor een groot aantal soorten grondgebonden zoogdieren welke kunnen voorkomen in de ruige oeverzone van de Vecht en de omliggende bosschages. Dit betreffen bunzing, egel, hermelijn, steenmarter en wezel. Voor andere soorten, waaronder otter, veldspitsmuis en waterspitsmuis wordt geadviseerd en overleg in te plannen om de noodzaak van nader onderzoek en de bijbehorende intensiteit te bespreken. Een negatief effect op egel kan wel op voorhand worden uitgesloten indien de nevengeul zo wordt aangelegd dat hierbij geen bosschages worden doorkruist.

Broedvogels

Voor alle beschermde inheemse (ook algemeen voorkomende) vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren vernielen of beschadigen, als ook op het wegnemen van nesten van vogels. Daarnaast is het verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort. In veel situaties kan dit voorkomen worden door versturende werkzaamheden buiten het broedseizoen² uit te voeren.

Werkzaamheden binnen het broedseizoen zijn alleen mogelijk onder begeleiding van een ecologisch ter zake kundige. Geadviseerd wordt om werkzaamheden geheel buiten het broedseizoen plaats te laten vinden omdat met name op de grond broedende soorten als Kievit en graspieper op het perceel niet zijn uit te sluiten. Aanwezigheid van nesten zou van grote invloed kunnen zijn op werkzaamheden, zoals het graven van de nevengeul.

---

² In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval verstoord wordt, ongeacht de datum. Globaal gaat het echter om de periode van 1 maart tot 15 juli.

Amfibieën

Een negatief effect op poelkikker is niet op voorhand uit te sluiten. Dit komt omdat de nevengeul dwars door de grote poel heengaat en deze hierdoor ongeschikt maakt. Het wordt hierom geadviseerd om een nader onderzoek naar poelkikker uit te voeren welke eenvoudig op basis van geluid is vast te stellen.

Hiernaast is ook een negatief effect op knoflookpad niet op voorhand uit te sluiten. Dit komt omdat geschikt landbiotoop aanwezig is binnen het plangebied. Knoflookpad is lastig vast te stellen of uit te sluiten, voor landbiotoop is dit vrijwel onmogelijk. Hierom wordt geadviseerd een ontheffing aan te vragen voor het mogelijk aantasten van landbiotoop van knoflookpad tijdens het graven van de meander.

Ongewervelden

Nader onderzoek naar voortplantingsbiotoop van beekrombout is noodzakelijk om te bepalen of het graven van een natuurvriendelijke oever een negatief effect veroorzaakt op deze soort. Uit dit nader onderzoek zal blijken of de geplande ontwikkelingen een negatief effect veroorzaken op deze soort en of het aanvragen van een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk is.

7.1.3 Algemene zorgplicht

Zorgplicht

In de Wet natuurbescherming is in artikel 1.11 een omschrijving opgenomen over de algemene zorgplicht. Deze zorgplicht houdt in dat iedereen 'voldoende zorg' in acht neemt voor alle in het wild levende dieren en planten, dus ook niet-beschermde soorten en hun directe leefomgeving. Dit is een algemene verantwoordelijkheid die voor iedereen geldt. Het betekent bijvoorbeeld dat er niet onnodig dieren en planten worden gedood, wanneer er redelijkerwijs een andere oplossing voor is, bijvoorbeeld de dieren te verplaatsen naar een ander gebied.

Amfibieën

Geadviseerd wordt om de werkzaamheden aan de poel uit te voeren wanneer de larven zijn volgroeid, vanaf augustus.

Vissen

Voor vissen dient rekening gehouden te worden met de zorgplicht door bij het dempen van waterelementen te werken in de richting van open water. Dit dient te gebeuren onder begeleiding van een ecologisch ter zaken kundige.

7.2 Bescherming gebieden

Gevolgen plangebied

Niet stikstof-gerelateerde effecten:

De aard van de voorgenomen werkzaamheden en ontwikkeling maken dat de effecten uitsluitend tot het plangebied of in de zeer directe zone eromheen beperkt blijven. Gezien de afstand tot de Natura 2000-gebieden is er geen sprake van mogelijk negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. Een toetsing op grond van de Wet natuurbescherming van niet stikstof-gerelateerde effecten wordt daarom niet noodzakelijk geacht.

Stikstof-gerelateerde effecten

Tijdelijke projecten zoals de realisatiefase zijn momenteel vrijgesteld van de vergunningsplicht. Een significante stikstofdepositie in de nieuwe gebruiksfase wordt niet verwacht door de grote afstand tot de dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden en de kleine schaal van de geplande ontwikkeling.

7.3 Bescherming houtopstanden

Een gedeelte van het bosedement in het noorden wordt gekapt ten behoeve van de nevengeul. Hiervoor dient een kapvergunning te worden aangevraagd. Deze bosopstand is groter dan 10 are (circa 30 are). Dit geldt eveneens voor de te kappen zwarte elzen welke worden gekapt ten behoeve van het graven van de nevengeul. Hiervoor dient eveneens een kapvergunning te worden aangevraagd voor het te kappen oppervlakte aan bomen.

7.4 Natuurnetwerk Nederland

Met de voorgenomen ontwikkeling is er sprake van wijzigingen van bestemmingsplannen. Hierbij worden natuurgronden ingeruild voor agrarische grond en omgekeerd. De exacte wijzigingen zijn momenteel nog niet bekend en dus nog niet definitief. Indien deze wijzigingen definitief worden vastgesteld dient dit te worden getoetst aan het NNN beleid. Het is hierbij raadzaam tijdig contact op te nemen met het bevoegd gezag, de provincie Overijssel.

7.5 Geldigheid rapportage

Dit rapport gaat in op de effecten van de ontwikkeling zoals beschreven in hoofdstuk 2.2. Wijzigingen of aanpassingen in de ontwikkeling kunnen tot andere conclusies ten aanzien van de effecten op beschermde soorten leiden.

8 Literatuur

- AERIUS. (2021). *AERIUS-Calculator*. Opgehaald van aeries.nl: www.aeries.nl
- ESRI. (2021). ESRI Nederland. Opgehaald van esri.nl.
- FLORON. (2012). *basisrapport rode lijst vaatplanten 2012*. Opgehaald van [Floron.nl](http://www.floron.nl): <https://www.floron.nl/Portals/1/Downloads/Basisrapport%20Rode%20Lijst%20vaatplanten%202012.pdf>
- NDFE. (2021). *uitvoerportaal*. Opgehaald van ndff-ecogrid.nl: <https://www.ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/secure/index.zul>
- provincie Overijssel. (2021). *Brochure Soortenbeschreming in Overijssel*. Zwolle: Provincie Overijssel.
- provincie Overijssel. (2021). *Natuurnetwerk Nederland*. Opgehaald van geodataoverijssel.nl: https://services.geodataoverijssel.nl/viewer/layer/B46_natuur_en_landschap/B46_Natuurnetwerk_Nederland
- Vlinderstichting. (2021). *Beekrombout*. Opgehaald van vlinderstichting.nl: <https://www.vlinderstichting.nl/libellen/overzicht-libellen/details-libel/beekrombout>
- waterschap Vechtstromen. (2012). *Leidraad Natuurwetgeving WRD 2012*. Almelo: waterschap Vechtstromen.

Bijlage 1 Wettelijk kader natuurwetgeving

Bescherming van soorten

Zorgplicht

De Wet natuurbescherming erkent de intrinsieke waarde van in het wild levende planten- en diersoorten, of de soort nu beschermd is of niet (= zorgplicht). Deze zorgplicht houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht moet nemen voor de in het wilde levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving. Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld, maar kan door toepassing van bestuursdwang wel worden gehandhaafd.

Beschermingsregimes

Op het onderdeel soortbescherming deelt de Wet natuurbescherming soorten in drie beschermingsregimes in:

1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn

Alle vogels cf. artikel Vogelrichtlijn

2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn

Soorten uit Bijlage IV Habitatrichtlijn, Bijlage I en II van het Verdrag van Bern en Bijlage II van het Verdrag van Bonn. In de bijlagen van de Verdragen van Bern en Bonn worden ook vogels genoemd³.

3. Beschermingsregime “andere soorten”

Soorten die uit nationaal oogpunt bescherming behoeven.

Elk van deze beschermingsregimes heeft zijn eigen verbodsbepalingen en vereisten voor vrijstelling of ontheffing van de verboden.

Verbodsbepalingen

De Wet natuurbescherming gaat uit van het ‘nee, tenzij-principe’. In de wet worden ten aanzien van de beschermde soorten een aantal verbodsbepalingen genoemd (figuur 1). De verbodsbepalingen zijn gekoppeld aan het beschermingsregime van de soort (resp. Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn of de groep ‘Overige soorten’). Dat betekent dat deze verbodsbepalingen niet overtreden mogen worden, tenzij voor de soort(en):

- een vrijstelling geldt;
- er gewerkt wordt met een goedgekeurde Gedragscode (feitelijk een collectieve ontheffing);
- een ontheffing is verkregen.

---

³ De brochure ‘Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen’, versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016 impliceert dat de bescherming uit de Vogelrichtlijn prevaleert boven de bescherming van vogels uit de verdragen van Bonn en Bern

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 3.1 Wn	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 3.2 Wn	Beschermingsregime andere soorten § 3.3 Wn
Art 3.1 lid 1 Het is verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden of te vangen.	Art 3.5 lid 1 Het is verboden soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen	Art 3.10 lid 1a Het is verboden soorten opzettelijk te doden of te vangen
Art 3.1 lid 2 Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen	Art 3.5 lid 4 Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen	Art 3.10 lid 1b Het is verboden de vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren opzettelijk te beschadigen of te vernielen
Art 3.1 lid 3 Het is verboden eieren te rapen en deze onder zich te hebben	Art 3.5 lid 3 Het is verboden eieren van dieren in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen	Niet van toepassing
Art 3.1 lid 4 en lid 5 Het is verboden vogels opzettelijk te storen, tenzij de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort	Art 3.5 lid 2 Het is verboden dieren opzettelijk te verstoren	Niet van toepassing
Niet van toepassing	Art 3.5 lid 5 Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen	Art 3.10 lid 1c Het is verboden plantensoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Figuur 1. Overzicht verbodsbepalingen Wet Natuurbescherming (bron: brochure 'Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen', versie 1.3. Ministerie van EZ, december 2016).

Om af te mogen wijken van de verbodsbepalingen (en deze toch te mogen overtreden) via een ontheffing of een vrijstelling moet aan drie criteria worden voldaan:

1. Er is geen andere bevredigende oplossing voor de handeling (=alternatievenafweging);
2. De afwijking is gebaseerd op een in de wet genoemd belang (b.v. openbare veiligheid of volksgezondheid);
3. De ingreep of handeling mag geen afbreuk doen aan en/of verslechtering betekenen voor de staat van instandhouding van de soort.

Als aan (alle) drie deze vereisten voldaan is, kan een ontheffing worden verleend. Voor een aantal handelingen zijn bovendien vrijstellingen mogelijk in de vorm van een provinciale verordening of een (goedgekeurde) gedragscode.

Voorgaand figuur geeft een overzicht van de verbodsbepalingen per beschermingsregime. De verbodsbepalingen voor de groep van overige, 'nationale' soorten zijn geïnspireerd op de Habitatrichtlijn en op een aantal punten versoepeld. Zo is het opzettelijk verstoren van beschermde soorten (en hun verblijfplaatsen) uit deze groep van overige soorten niet langer verboden. Wel is het nog steeds verboden om vaste verblijfplaatsen van dieren onder dit beschermingsregime opzettelijk te beschadigen of te vernielen.

Voor vogels geldt dat verstoren niet verboden is als de verstoring maar niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de soort (*artikel 3.1, lid 4 en lid 5*). Het beschadigen van in gebruik zijnde vogelnesten tijdens het broedseizoen blijft verboden, maar het verstoren dus niet meer, tenzij er sprake is van een wezenlijke invloed op de staat van instandhouding van de specifieke soort(en). Het is aan de initiatiefnemer om zich op de hoogte te (laten) stellen, en waar nodig aan te tonen, dat de op zich verstorende activiteit geen bedreiging vormt voor de staat van instandhouding van de betreffende vogelsoort.

Tot slot geldt het opzettelijk doden of vangen en het verbod om vaste verblijfplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te vernielen of beschadigen, niet voor bosmuis, huisspitsmuis of veldmuis in of op gebouwen of de daarbij behorende erven of roerende zaken (*artikel 3.10 lid 3*). Zie kader – Opzettelijkheid.

Kader - Opzettelijkheid

In de Wet natuurbescherming is bij meer verbodsbepalingen dan onder de Flora en faunawet het opzetvereiste toegevoegd, in lijn met de artikelen van de Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn. In de Flora en faunawet was alleen sprake van het opzetvereiste bij verontrusting (artikel 10). Hierdoor was de Flora en faunawet strenger dan de verbodsbepalingen van de Habitatrichtlijn. Niet-opzettelijke handelingen waarbij de verbodsbepalingen overtreden worden, zijn nu niet langer verboden. Daar is van belang dat het Europees Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijke opzet moet worden begrepen: *“Daarvan is sprake als iemand een handeling verricht en daarbij bewust de aanmerkelijke kans aanvaardt dat zijn gedragingen schadelijke gevolgen hebben voor een dier of plant....”*.

Andere bevredigende oplossing(en)

De initiatiefnemer moet aantonen en beargumenteren dat er geen andere bevredigende oplossingen zijn waardoor overtreding van de verbodsbepaling(en) kan worden voorkomen, bijvoorbeeld door planaanpassing of het aanpassen van de uitvoeringsperiode. Het is aan het bevoegd gezag (doorgaans dus de provincie) om de alternatieve oplossingen te beoordelen en hierover te besluiten. De onderbouwing moet gebaseerd zijn op objectieve en controleerbare gegevens.

Belangen

Voor de soorten die beschermd zijn onder de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn kan alleen ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de in deze richtlijnen genoemde belangen. Voor de groep van overige, nationaal beschermde soorten wordt uitgegaan van de in de Habitatrichtlijn genoemde belangen, plus een aantal aanvullende belangen. In het Kader - Wettelijk Belang wordt een overzicht gegeven van deze belangen.

Staat van instandhouding van de soort

Tot slot moeten de effecten van de voorgenomen handeling(en) worden beoordeeld aan de staat van instandhouding (Svl) van de soort. Zie ook kader – Staat van instandhouding. De Svl varieert per soort en per handeling, en is niet vastgelegd in de wet. Een handeling op een zeldzame beschermde soort zal eerder leiden tot een negatief effect op de Svl dan bij een algemene soort. Belangrijk is ook de trend (aantalsontwikkeling) en de ruimtelijke verspreiding van de soort. Bij de beoordeling moet rekening worden gehouden met cumulatieve (versterkende) effecten, bijvoorbeeld door andere handelingen of ontwikkelingen in de omgeving en met reeds verleende ontheffingen voor dezelfde populaties van deze soort(en). Bij de beoordeling mogen compenserende en mitigerende (verzachtende) maatregelen worden betrokken. Het ecologische toetsingscriterium verschilt per beschermingsregime. Om te beoordelen of aan deze criteria wordt voldaan, moet inzicht worden gegeven in:

1. De Svl (van de populatie) van de soort (in zijn natuurlijke verspreidingsgebied).
2. Het effect van de handeling of ontwikkeling op de soort.

Kader - Staat van instandhouding

- **Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn:** “De maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de betreffende soort”.
- **Beschermingsregime soort Habitatrichtlijn:** “Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan”.
- **Beschermingsregime Overige soorten:** “Er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan”.

Voorkomen van overtreding verbodsbepalingen

In sommige situaties kunnen maatregelen worden getroffen waardoor negatieve effecten en overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming kunnen worden voorkomen. Bijvoorbeeld door de kap van bomen met broedende vogels uit te stellen tot na de broedtijd. Al kan de boom ook een nest bevatten van een vogelsoort waarbij het nest jaarrond beschermd is, waardoor overtreding niet kan worden voorkomen. Het plannen van werkzaamheden buiten de kwetsbare periode(n) van beschermde soorten is een veel toegepaste maatregel. Andere mogelijkheden om overtreding te voorkomen zijn wellicht het aanpassen van de werkvolgorde, gebruik te maken van andere apparatuur of de werkzaamheden te faseren in ruimte en tijd (zoals in het voorbeeld).

Vrijstellingen

Onder de Wet natuurbescherming is niet altijd een ontheffing nodig bij handelingen die leiden tot overtreding van de verbodsbepalingen in de wet. Dit zijn bijvoorbeeld de provinciale vrijstellingen en de gedragscodes. Ook kan er sprake zijn van een vrijstelling als de handeling is opgenomen in een beheerplan voor een Natura 2000-gebied of programma in het kader van een programmatische aanpak. Tot slot kan het Rijk voor handelingen en activiteiten waarvoor zij bevoegd gezag is een vrijstelling geven in de vorm van een Ministeriële Regeling. Vrijstellingen kunnen alleen gelden voor de verbodsbepalingen en de voorwaarden zoals genoemd bij de verschillende beschermingsregimes.

Provinciale verordening

Provinciale Staten kunnen vrijstelling van de verbodsbepalingen verlenen. Zo zijn met een provinciale verordening een aantal vooral algemeen voorkomende en beschermde zoogdieren als egel en rosse woelmuis vrijgesteld van de ontheffingsplicht. Door deze mogelijkheid ontstaan echter wel verschillen in de bescherming van soorten tussen de verschillende provincies.

Kader - Wettelijk Belang

Voor vogels beschermd onder de Vogelrichtlijn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
- in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
- ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
- ter bescherming van flora en fauna;
- voor onderzoek en onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt;
- om het vangen, onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor soorten beschermd onder de Habitatrichtlijn, het Verdrag van Bern of het Verdrag van Bonn kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- in het belang van de bescherming van wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
- ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen eigendom;
- in het belang van volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
- voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van kunstmatige vermeerdering van planten, of
- om onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen, onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor andere 'nationaal' beschermde soorten kan ontheffing of vrijstelling worden verleend op grond van de volgende belangen:

- de belangen die gelden voor soorten van de Habitatrichtlijn zoals hierboven genoemd;
- in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
- ter voorkoming van schade en overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;
- ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omliggende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
- ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermten, of in het kader van natuurbeheer;
- in het kader van bestendig beheer of onderhoud van landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied;
- in het algemeen belang van de betreffende soort.

Eelerwoude

www.eelerwoude.nl